

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*) H1014

1. Status:

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

Beschrijving: De Nauwe korfslak is een klein landslakje met een linksgewonden huisje. Dat wil zeggen dat de spiraal vanaf de mondopening naar boven met de klok mee loopt. De huisjes zijn geelbruin tot roodbruin, fijn geribd en hooguit 1,9 mm hoog en 1,0 mm breed. In de mondopening zitten vijf tot zes tandplooien. De dieren planten zich geslachtelijk voort, maar zijn mogelijk ook zelfbevruchtend.

De soort leeft in en onder het bodemstrooisel en tussen de begroeiing op vochtige, vaak min of meer kalkrijke terreinen. Vanwege de geringe afmetingen wordt de soort regelmatig over het hoofd gezien. Nauwe korfslakken kunnen vrijwel het hele jaar door worden waargenomen. Het zijn relatief snelgroeïende dieren, die binnen enkele maanden geslachtsrijp zijn. De meeste volwassen exemplaren vindt men in de zomer en in het najaar, tussen maart en oktober. Dan worden ook de meeste eieren gelegd, die binnen enkele weken kunnen uitkomen. De eieren zijn relatief groot voor een landslak en een legsel is klein. Hoewel in strenge winters aanzienlijke sterfte kan optreden, kunnen de eieren en de volwassen Nauwe korfslakken op geschikte plaatsen ook overwinteren. Onlangs is tijdens een relatief zachte winter waargenomen dat de dieren groepsgewijs overwinteren in de mosvegetatie.

Relatief belang binnen Europa: zeer groot

Het verspreidingsgebied van de Nauwe korfslak omvat Europa, behalve het zuiden en noorden, en verder Turkije en Noord-Iran. In Europa heeft de Nauwe korfslak een ruime verspreiding, lopend van Zuid-Scandinavië tot aan de lijn Midden-Spanje - Griekenland en van de Britse eilanden tot de Oekraïne. De soort komt in vrijwel alle EU-landen voor, maar het gaat vrijwel steeds om kleine plaatselijke populaties. Het is echter nog niet goed mogelijk de voorkomens binnen de verschillende EU-landen onderling kwantitatief te vergelijken. Evenmin is het mogelijk een kaartje van Europa te presenteren waarin de relatieve populatiegroottes per land worden gepresenteerd. Voor meerdere landen, waaronder Nederland, geldt dat het aantal nieuwe vindplaatsen jaarlijks toeneemt, waaruit blijkt dat de verspreidingsbeelden nog incompleet zijn. Ondanks bovengenoemde beperkingen, kan wel gesteld worden dat de Nederlandse populatie een groot aandeel vormt binnen Europa. In Engeland, Ierland, noordwest Duitsland, België en west Frankrijk lijkt de Nauwe korfslak zeldzamer dan bij ons. Van Denemarken is de soort zelfs recentelijk niet meer teruggemeld. Dat betekent dat ook binnen de Atlantische regio het belang van de Nederlandse populaties zeer groot is.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: De Nauwe korfslak wordt vooral, maar niet uitsluitend, aangetroffen in kalkrijke duinen.

De dieren leven op plaatsen waar een zo gelijkmatig mogelijke luchtvochtigheid heerst en waar zowel de kans op uitdrogen als de kans op overstroming gering is. Het gaat daarbij vooral om ruimtelijke overgangen van nat naar droog, bijvoorbeeld halverwege hellingen. De Nauwe korfslak leeft hoofdzakelijk maar niet uitsluitend in bladstrooisel. De soort zit ook op boomstronken en de voet van boomstammen, vooral waar het licht en warm is.

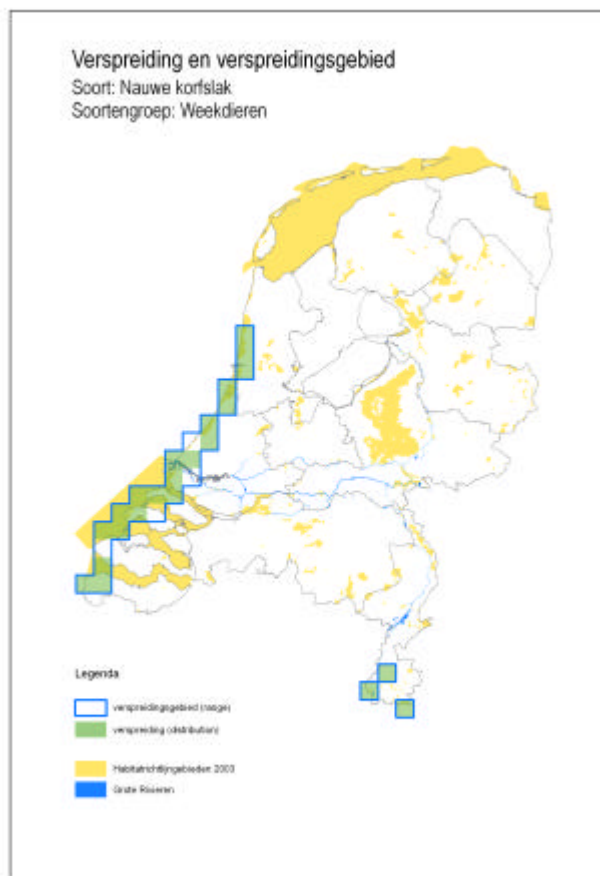
De soort wordt vooral in het bladstrooisel gevonden, tussen mossen en grassen onder en in de buurt van struiken en bomen in meer open duingebieden. In de Nederlandse duinen wordt de

Nauwe korfslak vaker bij populierachtigen gevonden dan bij andere soorten bomen en struiken. Ook in het bladstrooisel onder en nabij meidoorn, liguster en duindoorn is de kans om de soort aan te treffen relatief groot. Onder en nabij naaldbomen en eiken is de Nauwe korfslak weinig of niet aanwezig. In de zuidelijkere duingebieden, zoals op Voorne komt de Nauwe korfslak met relatief hoge dichtheden voor. Daar wordt de soort ook regelmatig aangetroffen tussen vegetaties met veel soorten kruiden.

Voedsel: Over het precieze voedsel van de Nauwe korfslak is weinig bekend. Het bestaat uit afgestorven organisch materiaal dat meestal op de bodem ligt (detritus), zowel rottend organisch materiaal van niet houtige planten en micro-organismen als schimmels die zijn geassocieerd met dit rottingsproces. De soort lijkt zich onder meer te voeden met bepaalde algen en schimmels op boomschors, rottend hout en wortels en stengels van grassen en zeggen.

4. Huidig voorkomen

Onderstaande kaart geeft de verspreiding en het verspreidingsgebied van de Nauwe korfslak in Nederland weer op basis van 10x10 km-hokken. Het recent ontdekte voorkomen op Rottum is nog niet op deze kaart weergegeven.

Verspreidingskaart Nauwe korfslak

Duingebieden

De Nauwe korfslak wordt vooral aangetroffen in de zuidelijkere duingebieden, zoals Voornes Duin en Meijendel. In de Amsterdamse Waterleidingduinen en de Kennemerduinen komen hier en daar populaties van behoorlijke omvang voor, terwijl boven het Noordzeekanaal, in de duingebieden tussen Wijk aan Zee en Camperduin de trefkans lager is en ook de waargenomen aantallen nog iets lager lijken te zijn. De Nauwe korfslak is verder ook waargenomen op diverse plekken in de duinen van Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren en Goeree.

In het duingebied tussen Petten en Den Helder is de Nauwe korfslak niet waargenomen. Op de Waddeneilanden is de Nauwe korfslak alleen bekend van Rottumerplaat en Rottumeroog, waar deze in 2006 aangetroffen werd, en van Terschelling met een oude waarneming van 1936.

Rest van Nederland

De Nauwe korfslak leeft ook thans nog in een kwelmoeras in Zuid-Limburg, namelijk Het Drieschen in het Geleenbeekdal bij Nuth. In de andere twee 10x10 km-hokken in Zuid-Limburg zijn alleen lege huisjes gevonden. Mogelijk komt de Nauwe korfslak hier al lang niet meer voor. In Oost-Nederland zijn enkele vindplaatsen bekend, bijvoorbeeld in het Colenbrandersbos (Millingerwaard). Daar is de soort nog waargenomen in 1996, maar bij een grondige inventarisatie in 2007 niet meer gevonden. Ook is de soort vroeger in de omgeving van Denekamp in Noordoost-Twente aangetroffen.

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: In 2007 was bekend dat de Nauwe korfslak sinds 1900 in 182 km-hokken aangetroffen is. Tussen 2000 en 2005 is de Nauwe korfslak nog gevonden in 145 km-hokken, hoofdzakelijk via de 'Inhaalslag Verspreidingsonderzoek 2004-2005'. Dit wijst op een achteruitgang in verspreiding van maximaal 20 % over een langere periode, vermoedelijk vóór 1994.

De waargenomen afname van de soort is waarschijnlijk voor een belangrijk deel veroorzaakt door biotoopverlies in het verleden, onder andere door de aanleg van het Noordzeekanaal, sluisen in IJmuiden, de Hoogovens nabij Wijk aan Zee en de Nieuwe Maasvlakte in het voormalige duingebied De Beer. Recentere oorzaken van afname zijn verbossing met eikenbomen en andere bomen die verzuring van de humuslaag tot gevolg hebben en kap van populieren, inclusief abelen. Daarnaast ging er een voor de soort negatieve invloed uit van verruiging van de duinen door stikstofdepositie uit de lucht en verdroging door wateronttrekking.

Recente ontwikkelingen: Waarschijnlijk is in de periode 1994-2004 de achteruitgang van het verspreidingsgebied van de soort min of meer tot stilstand gekomen.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: onbekend

Nieuwe gegevens, verzameld tussen 2004 en 2007, zoals het voorkomen op Rottum, laten zien dat er onvoldoende informatie is om een uitspraak te doen over de staat van instandhouding van het natuurlijk verspreidingsgebied.

In 2004 dachten we nog dat er wel voldoende informatie was voor een beoordeling.

Beoordelingsaspect populatie: onbekend

De trend in dichtheden is voor de Nauwe korfslak niet goed te geven. Daarom wordt het aantal 1x1 km-hokken als maat voor de populatie gebruikt. Maar ook daarover is in feite te weinig informatie.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

De toestand van de duinen, verreweg het belangrijkste leefgebied, is wel verbeterd, maar de hoeveelheid bij uitstek geschikt habitat, namelijk populierenbos, is daar afgenomen.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

De duinen zijn grotendeels beschermd gebied. Deze gebieden zijn daardoor gevrijwaard van bebouwing en grote infrastructurele werken. In dat licht bezien is het perspectief voor de huidige Nauwe korfslak populaties goed. Er zijn echter twee factoren die het aantal Nauwe korfslakken waarschijnlijk toch verder doen afnemen omdat daardoor hun leefgebied minder geschikt wordt. Ten eerste neemt door successie in de duinen het oppervlak aan eikenbos toe. Ten tweede worden populierachtigen en daarmee vergelijkbare soorten op zeer veel plaatsen gekapt omdat ze als een exoot worden beschouwd.

Uit bovenstaande punten blijkt dat op meerdere plaatsen in de duinen het leefgebied voor de Nauwe korfslak ongunstiger zal worden. Het is daarom niet onwaarschijnlijk dat populaties van de Nauwe korfslak hier in aantal zullen afnemen of zelfs verdwijnen.

Daar staat tegenover dat er voor de duingebieden plannen (in uitvoering) zijn om duingebieden meer gevarieerd te maken. Wanneer daarbij ook vochtige kalkrijke biotopen worden gecreëerd en

verbossing met eiken en naaldbomen wordt tegengegaan, zal dit waarschijnlijk een positief effect hebben op het voorkomen van de Nauwe korfslak.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling:

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling:

- **natuurlijk verspreidingsgebied:** 38 10x10 km-hokken

- **populatie:** 165 1x1 km-hokken

Oordeel: matig ongunstig

Staat van instandhouding			
Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	?	matig ongunstig	?
Populatie	?	matig ongunstig	?
Leefgebied	?	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst	?	matig ongunstig	matig ongunstig
Eindoordeel	?	matig ongunstig	matig ongunstig

6. Bronnen

- Boesveld, A., 2005. Overwinteringsgedrag van de Nauwe korfslak *Vertigo angustior* (Mollusca). Nederlandse Faunistische Mededelingen. 2005-22.
- Boesveld, A., 2006. Inventarisatie van de landslakken van de Zeeuwse kust, met de nadruk op de nauwe korfslak *Vertigo angustior* (Mollusca: Gastropoda). Nederlandse Faunistische Mededelingen 25: 69-86.
- Boesveld, A. & A.W. Gmelig Meyling, 2008. Inhaalslag verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2007. Nauwe korfslak *Vertigo angustior*. Anemoon rapport 2008-04. Stichting Anemoon, Bennebroek.
- Bruyne, R.H. de, 2001. De Nauwe korfslak nauwkeuriger bekeken. Een onderzoek naar het voorkomen van de Nauwe korfslak *Vertigo angustior* (Jeffreys, 1830) in duingebieden van de provincie Zuid-Holland. Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM) & Stichting European Invertebrate Survey – Nederland. EIS-rapport 2001-03. EIS, Leiden.
- Bruyne, R.H. de & A.W. Gmelig Meyling, 2007. Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese habitatrichtlijn. Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*). Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Stichting Anemoon, Bennebroek.
- Bruyne, R.H., A.W. Gmelig Meyling & A. Boesveld, 2008. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys, 1830. In: V.J. Kalkman (red.). Soorten van het leefgebiedenbeleid: 121-127. EIS-Nederland, Leiden.
- Cameron, R.A., 2003. Life-cycles, molluscan and botanical associations of *Vertigo angustior* and *Vertigo geyeri* (Gastropoda, Pulmonata: Vertiginidae). *Heldia* 5(7): 95-110.

- Gmelig Meyling, A.W. & R.H. de Bruyne, 2006. Inhaalslag verspreidingsonderzoek mollusken van de Europese habitatrichtlijn. Inventarisatieperiode 2004-2005. Nauwe korfslak *Vertigo angustior*. Stichting Anemoon, Bennebroek.
- Keulen, S., 2007. De Nauwe korfslak in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 96(5): 128-134.
- Pokryszko, B.M., 2003. Life history and population dynamics of *Vertigo pusilla* O.F. Müller, 1774. (Gastropoda, Pulmonata: Vertiginidae) with some notes on shell and genital variability - Ann. zool., 43 (21): 407-432. Warschau.
- Pokryszko, B.M., 2003. Vertigo of continental Europe - autecology, threats and conservation status (Gastropoda, Pulmonata: Vertiginidae). Heldia 5 (7): 13-25.
- Speight, M.C.D., E. A. Moorkens & G. Falkner (red.), 2003. Proceedings of the Workshop on Conservation Biology of European Vertigo species. Dublin, April 2002; Heldia Sonderheft 7 (zu Band 5. München.
- Stichting Anemoon: www.anemoon.org/natura-2000/soorten/nauwe-korfslak